

**RANKING ZAWODÓW
DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH
W POWIECIE GÓROWSKIM
ROK 2014**

POWIATOWY URZĄD PRACY W GÓRZE

Opracowała Agnieszka Gorwa – Pośrednik Pracy

Spis treści

WSTĘP	2
ROZDZIAŁ I. ANALIZA BEZROBOCIA WEDŁUG ZAWODÓW	5
1.1 Poziom i struktura bezrobocia.....	5
1.2 Bezrobotni według wieku, poziomu wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy	5
1.3 Bezrobotni poprzednio pracujący według Polskiej Klasyfikacji Działalności	9
1.4 Struktura bezrobotnych według wyróżnika zawód / specjalność	10
ROZDZIAŁ II. ANALIZA OFERT PRACY WEDŁUG ZAWODÓW / SPECJALNOŚCI.....	16
ROZDZIAŁ III. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH W POWIECIE GÓROWSKIM.....	23
3.1 Zawody deficytowe	24
3.2 Zawody nadwyżkowe.....	27
WNIOSKI.....	32

WSTĘP

Jednym z zadań samorządu powiatu, zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art.8, ust. 1 pkt. 3 i art. 9, ust. 1 pkt. 9), jest opracowywanie analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Zadanie to zostało umieszczone również w Krajowym Planie Działań na Rzecz Zatrudniania na rok 2006r. albowiem odpowiednia koordynacja kierunków kształcenia, dostosowanie struktury podaży i popytu w układzie kwalifikacji zawodowych jest ważnym problemem w obliczu zachodzących zmian na rynku pracy.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych to proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno – zawodowym, oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków i krótkookresowych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemów: szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego.

Podstawą analizy struktury zawodowej bezrobotnych i ofert pracy jest Klasyfikacja Zawodów i Specjalności, wprowadzona do powszechnego stosowania z dniem 1 lipca 2010r. Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010r. w sprawie *klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz. U. Nr 82, poz. 537).

W rozporządzeniu tym *zawód* został zdefiniowany jako zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów. Zawód może dzielić się na specjalności, które są wynikiem podziału pracy w ramach zawodu i zawierają czynności o podobnym charakterze

wymagające pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.

Klasyfikacja obejmuje 10 grup wielkich, 43 grupy duże (wewnętrzny podział grup wielkich), 133 grupy średnie (wewnętrzny podział grup dużych) i 445 grup elementarnych (wewnętrzny podział grup średnich), przy czym w polskiej klasyfikacji grupy elementarne obejmują 2.443 zawody i specjalności.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych prowadzony jest w oparciu o ujednolicone dla całego kraju *Zalecenia metodyczne* opracowane przez Departament Rynku Pracy Ministerstwa Gospodarki i Pacy, a podstawowym źródłem informacji niniejszego opracowania są Raporty i wskaźniki wygenerowane na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach.

Lokalny rynek pracy charakteryzuje się głęboką nierównowagą. Nadmiar pracowników występuje w większości zawodów i specjalności (90%), których rynek pracy nie jest w stanie wchłonąć. Wzrost zapotrzebowania na pracowników w nowych zawodach i specjalnościach nie nadąża za rosnącym napływem bezrobotnych w zawodach, na które maleje zapotrzebowanie. Procesy zachodzące w życiu społecznym i gospodarczym powodują zmiany na rynku pracy, które wymuszają na społeczeństwie zmianę podejścia do pracy. Nowa sytuacja wymaga od pracowników elastyczności zawodowej oraz stałej aktywności edukacyjnej.

Zmiany w charakterze pracy mają decydujący wpływ na strukturę zawodów. W związku z tym zaistniała potrzeba przeprowadzania monitoringu zawodów nadwyżkowych i deficytowych.

Głównym celem tego badania jest stworzenie rankingu zawodów nadwyżkowych i deficytowych, które pozwalają na systematyczne śledzenie zjawisk zachodzących na rynku pracy.

Równie ważnym celem niniejszego opracowania jest przedstawienie głównych parametrów, które charakteryzują rynek pracy miasta i gminy Góra.

Dane dotyczące bezrobocia (stopa bezrobocia, bezrobocie według zawodów) oraz ofert pracy według zawodów (grup zawodów) mogą posłużyć jako źródło informacji między innymi do:

- określenia kierunków szkoleń dla osób bezrobotnych,
- planowania działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- podnoszenia jakości poradnictwa zawodowego,
- podnoszenia jakości pośrednictwa pracy,
- opracowania strategii rozwoju miasta, gminy, powiatu,
- merytorycznego uzasadnienia realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera analizę skali i struktury bezrobocia w grupach i zawodach/specjalnościach oraz popytu na pracę dla poszczególnych zawodów z punktu widzenia zgłaszanych ofert pracy. Bada także zawody wykazujące deficytowość lub nadwyżkę pracowników oraz określa kierunki zmian w odniesieniu do zawodów wywierających największy wpływ na rynek pracy. Zawody deficytowe i nadwyżkowe zostały wyznaczone w oparciu o wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów.

Poniższa analiza opracowana została na podstawie danych statystycznych zgromadzonych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Górze dotyczących osób bezrobotnych, zgłoszonych ofert pracy według dużych grup zawodów oraz wyróżnika zawodów i specjalności, a także zgłoszonych ofert pracy według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

ROZDZIAŁ I. ANALIZA BEZROBOCIA WEDŁUG ZAWODÓW

1.1 Poziom i struktura bezrobocia

Na koniec grudnia 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Górze zarejestrowanych było 2.712 osób bezrobotnych, w tym 1.466 kobiet (co stanowiło 54,1% ogółu bezrobotnych). Na dzień 31.12.2013r. stopa bezrobocia osiągnęła poziom 28,1%, natomiast na dzień 31.12.2014r. – 23,2%, co oznacza, że zanotowano spadek bezrobocia o 4,9%, natomiast liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 703 osoby.

Bezrobotni zamieszkali na wsi stanowili 61,6% (1.671 osób) ogółu bezrobotnych. Wynika to z faktu, iż w Powiecie Górowskim dominuje sektor rolniczy.

Na koniec 2014 roku prawo do zasiłku posiadało 407 osób bezrobotnych tj. 15,0% ogółu bezrobotnych. W analogicznym okresie 2013r. prawo do zasiłku przysługiwało 574 osobom bezrobotnym tj. 16,0% ogółu bezrobotnych.

1.2 Bezrobotni według wieku, poziomu wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy

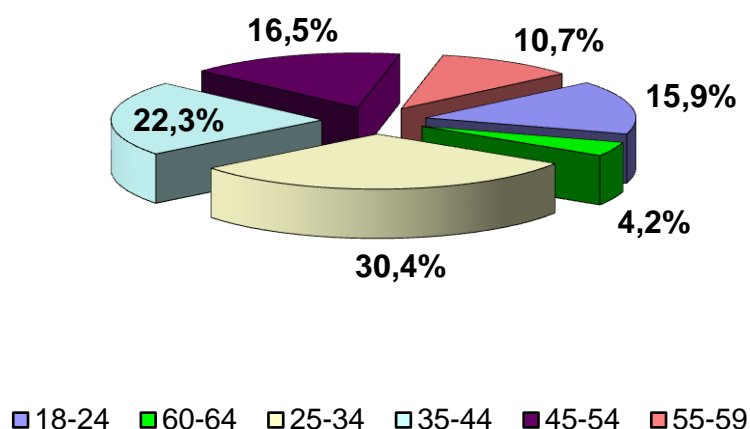
W populacji bezrobotnych występuje wysoki odsetek ludzi młodych, o niskim poziomie wykształcenia, nie posiadających doświadczenia zawodowego oraz długotrwale pozostających bez pracy.

Na koniec grudnia 2014 roku zarejestrowanych było 432 osoby w wieku 18-24 lata, tj. 15,9% ogółu. Najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni w wieku 25 - 34 lata (823 osoby), a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 30,4%. Łącznie osoby młode w wieku 18-34 lata stanowiły 46,3% (1.255 osób) ogółu bezrobotnych. W wieku 35-44 lat zarejestrowanych pozostawało 606 osób, co stanowi 22,3% ogółu bezrobotnych, natomiast liczba osób w wieku

45-54 lat kształtowała się na poziomie 448 osób, tj. 16,5%. Kolejna grupa bezrobotnych obejmuje osoby w wieku 55-59 lat i stanowi 10,7% tj. 290 osób. Najmniej liczną grupą są osoby w wieku 60-64 lat - 113 osób, tj. 4,2%.

Powyższe dane przedstawia wykres nr 1
Wykres nr 1

Struktura bezrobotnych według wieku

Źródło: opracowanie własne

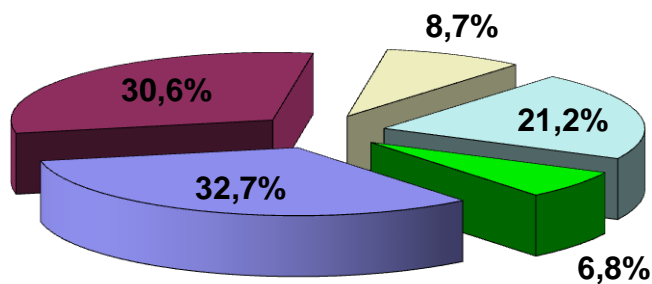
Najwięcej bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i niższe – 830 osób (30,6%) oraz zasadnicze zawodowe – 886 osób (32,7%). Łącznie te dwie grupy stanowiły 63,3% ogółu – 1.716 osób.

Wykształcenie średnie ogólnokształcące posiadało 237 osób tj. 8,7% ogółu bezrobotnych, natomiast 574 osoby legitymują się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym i stanowią 21,1% ogółu.

Zanotowano spadek w liczbie osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem. Na koniec 2013 roku liczba zarejestrowanych osób z tymże poziomem wykształcenia wyniosła 237 tj. 7,0% ogółu, natomiast na koniec 2014 roku liczba osób z wykształceniem wyższym kształtuje się na poziomie 185 osób co stanowi 6,8% ogółu bezrobotnych.

Powyższe dane obrazuje wykres nr 2
Wykres nr 2

Struktura bezrobotnych według wykształcenia

- Zasadnicze zawodowe
- Średnie ogólnie kształcące
- Wyższe
- Gminaszjalne i niższe
- policealne i średni zawodowe

Źródło: opracowanie własne

Struktura bezrobotnych według okresu pozostawania bez pracy kształtuje się następująco:

- ✓ do 1 miesiąca – 280 osób,
- ✓ 1-3 miesięcy – 479 osób,
- ✓ 3-6 miesięcy – 338 osób,
- ✓ 6-12 miesięcy – 415 osób,
- ✓ 12-24 miesięcy – 511 osób,
- ✓ powyżej 24 miesięcy – 689 osób.

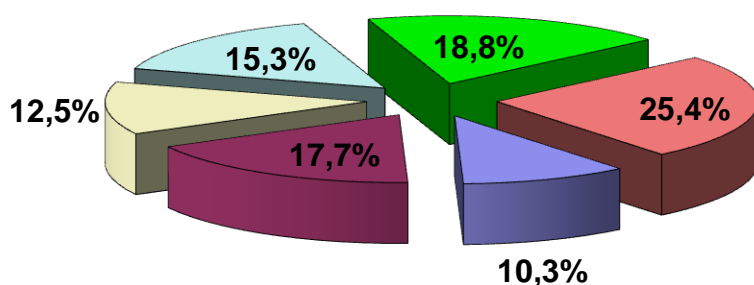
Analiza powyższych danych wskazuje, że najliczniejszą grupą są osoby pozostające w ewidencji powyżej 24 miesięcy i stanowią 25,4% ogółu.

Kolejną co do wielkości grupą bezrobotnych są osoby zarejestrowane w okresie 12 do 24 miesięcy – 18,8% ogółu bezrobotnych. Następną grupę stanowią osoby bezrobotne zarejestrowane w okresie 1 - 3 miesięcy tj. 17,7% ogółu. Osoby pozostające w ewidencji w okresie 6-12 miesięcy kształtują się na poziomie 15,3% ogółu bezrobotnych. Bezrobotni w okresie do 3-6 miesięcy stanowią kolejną co do wielkości liczbę, która stanowi 12,5% ogółu.

Najmniej liczną grupę stanowią osoby zarejestrowane w Urzędzie do 1 miesiąca stanowią 10,3% ogółu bezrobotnych.

Powyższe dane obrazuje wykres nr 3
Wykres nr 3

Struktura bezrobotnych według okresu pozostawania bez pracy

■ do 1-go m-ca ■ 1 - 3 □ 3 - 6 □ 6 - 12 ■ 12 - 24 ■ powyżej 24 m-cy

Źródło: opracowanie własne

1.3 Bezrobotni poprzednio pracujący według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Na koniec 2014 roku liczba bezrobotnych w PUP w Górze, którzy pracowali przed zarejestrowaniem się w urzędzie pracy wyniosła 2.284 osoby. Poprzednio pracujący stanowili 84,2% ogółu bezrobotnych.

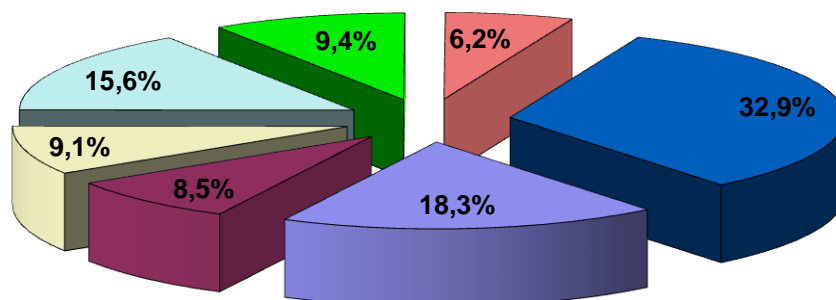
Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących najwięcej osób pracowało w:

1. przetwórstwie przemysłowym - 496 osób (18,3%)
2. handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego – 422 osób (15,6%)
3. budownictwo – 255 osób (9,4%)
4. rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo – 247 osób (9,1%)
5. administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne – 168 osób (6,2%)
6. działalność niezidentyfikowana – 231 osoby (8,5%)

W ewidencji osób bezrobotnych nie zanotowano natomiast osób, których ostatnim miejscem pracy były branże: organizacje i zespoły eksterytorialne oraz gospodarstwo domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwo domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Powyższe dane statystyczne obrazuje wykres nr 4.
Wykres nr 4

Sktuktura bezrobotnych poprzednio pracjący wg. Polskiej Klasyfikacji Działalność PKD

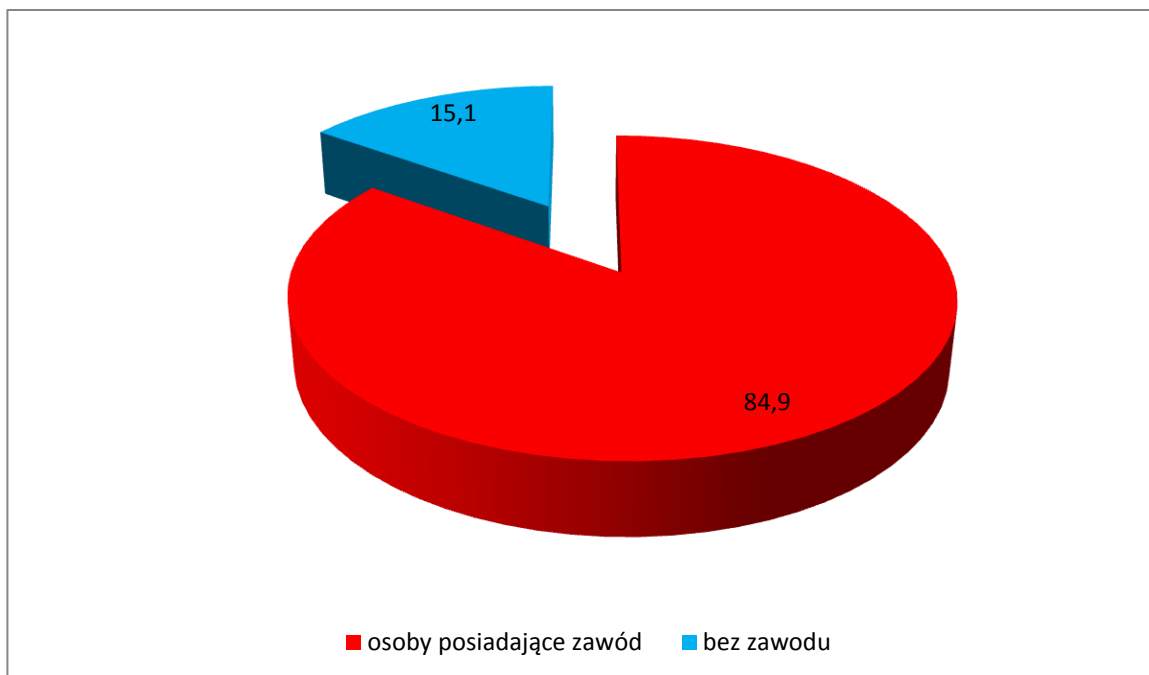
- Przetwórstwo przemysłowe
- Działalność niezidentyfikowana
- Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo
- Handel hurtowy i detaliczny ,naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz art. użytku osobistego i domowego
- Budownictwo
- Administracja publiczna i obrona narodowa,obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne
- Inne

Źródło: opracowanie własne

1.4 Struktura bezrobotnych według wyróżnika zawód / specjalność

W populacji bezrobotnych większość stanowią osoby posiadające zawód. Wśród 2.712 zarejestrowanych na koniec grudnia 2014 roku w PUP w Górze pozostawało:

- 2.302 bezrobotnych posiadających zawód, tj. 84,9% ,
- 410 bezrobotnych bez zawodu (osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz średnim ogólnokształcącym), tj. 15,1%.

Liczbę i strukturę bezrobotnych zarejestrowanych według wyróżnika zawód i specjalność przedstawia umieszczona poniżej tabela nr 1.

Tabela 1. Bezrobotni według najczęściej występujących zawodów w Powiecie Górowskim

Zawód	Stan na koniec grudnia 2013 roku		Stan na koniec grudnia 2014 roku	
	ogółem	kobiety	Ogółem	Kobiety
Bez zawodu	542	320	410	271
Sprzedawca	347	326	281	263
Ślusarz	177	28	146	21
Krawiec	77	76	71	70
Technik ekonomista	95	87	76	68
Murarz	97	0	81	0
Technik mechanik	65	2	41	4
Mechanik samochodów osobowych	45	1	38	1

Kucharz	65	59	47	44
Piekarz	61	17	52	18
Technik handlowiec	55	47	39	37
Robotnik budowlany	53	0	31	0
Pozostałe zawody	1.736	812	1.399	669
Bezrobotni ogółem:	3.415	1.775	2.712	1.466

Źródło: opracowania własne

Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Górze odzwierciedla zmiany zachodzące na rynku pracy. Analiza danych zawartych w tabeli nr 1 obrazuje zmiany zachodzące w strukturze dominujących zawodów pod względem liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

W związku z faktem, iż liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się na koniec grudnia 2014r. o 703 osoby w porównaniu do grudnia 2013r. zanotowano spadek liczby osób bezrobotnych w każdym najczęściej występującym zawodzie.

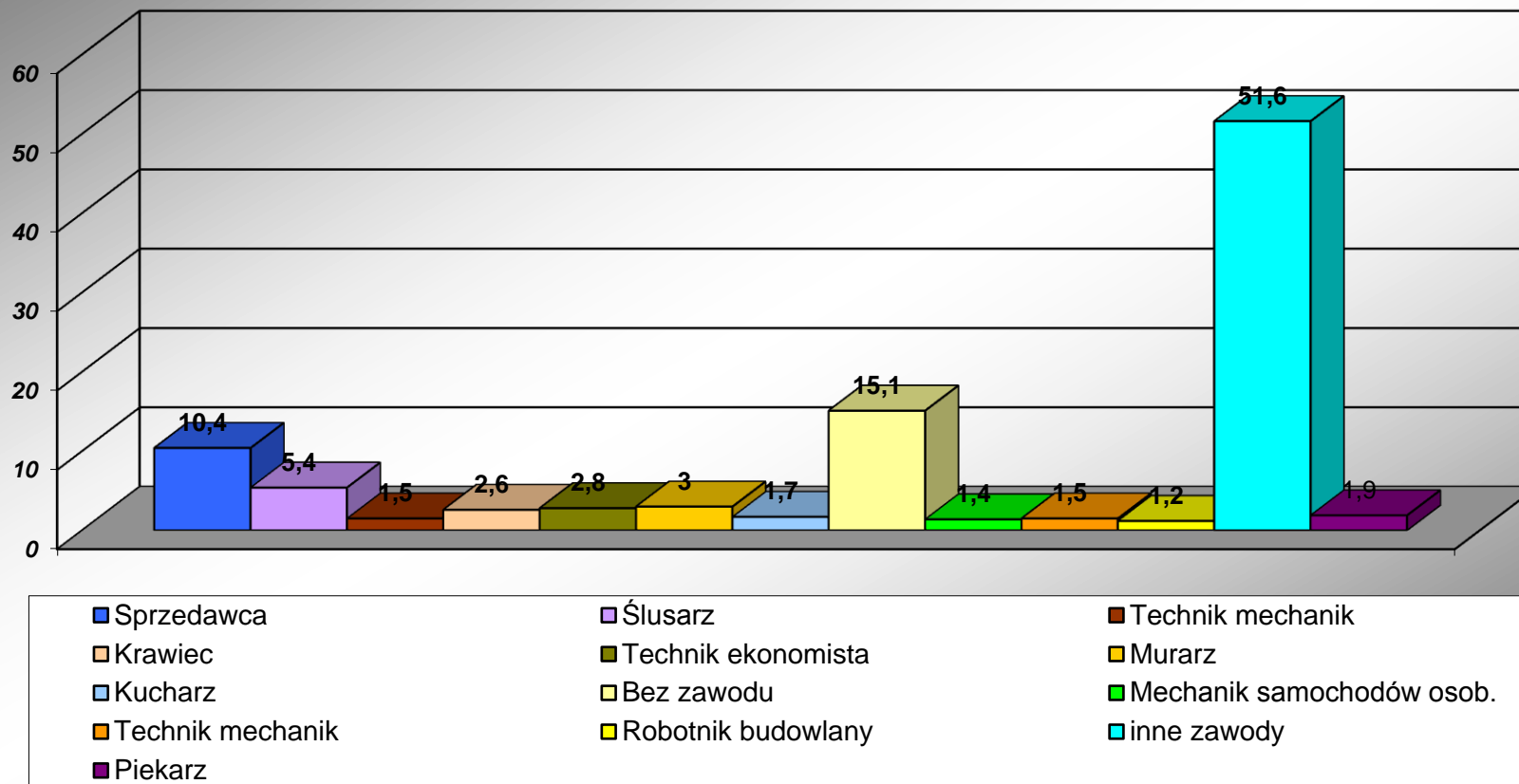
Spadła liczba bezrobotnych zarejestrowanych w zawodzie:

- *sprzedawca* – z 347 osób w 2013r. do 281 osób w roku 2014 (tj. o 66 osób);
- *technik ekonomista* – z 95 osób w 2013r. do 76 osób w 2014r. (tj. o 19 osób);
- *murarz* – z 97 osób w 2013r. do 81 osób w 2014r. (tj. o 16 osób)
- *robotnik budowlany* – z 53 osób w 2013r. do 31 osób w 2014r. (tj. o 22 osoby)

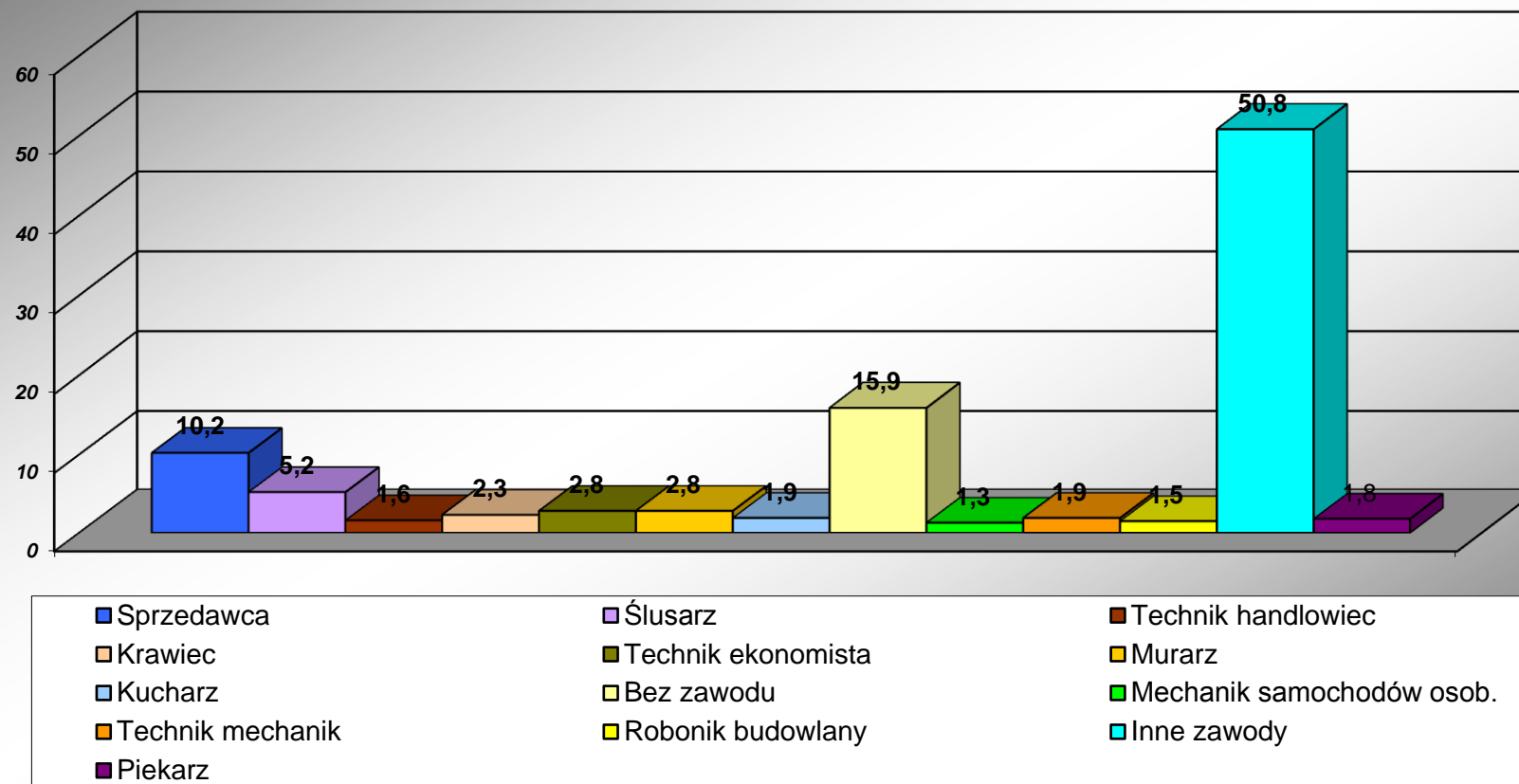
Spadła liczba osób bezrobotnych *bez zawodu*: z 542 w roku 2013 do 410 osób w roku 2014 (tj. o 132 osoby).

Przyczyn takiej sytuacji upatrywać należy w postępującej pauperyzacji ludności, zwłaszcza zamieszkującej tereny wiejskie powiatu, w związku z tym brak środków na kontynuowanie nauki. Wpływ na taki stan rzeczy miał także wzrost liczby rejestrujących się osób, które utraciły prawo do świadczeń rentowych, osoby te bardzo często legitymują się wykształceniem podstawowym.

Odsetek osób bezrobotnych w Powiecie Górowskim wg. zawodów na koniec 2014r.

Odsetek osób bezrobotnych w Powiecie Górowskim wg. zawodów na koniec 2013 r.

ROZDZIAŁ II. ANALIZA OFERT PRACY WEDŁUG ZAWODÓW / SPECJALNOŚCI

Z dniem 1 stycznia 2015r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2014r.poz. 1145).

Klasyfikacja została opracowana na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08, przyjętego w grudniu 2007r. na trójstronnym Spotkaniu Ekspertów ds. Statystyki Pracy dotyczącym aktualizacji Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów (ISCO), zwołanym przez Organ Wykonawczy Międzynarodowego Biura Pracy (ILO) zgodnie z postanowieniami Rezolucji z roku 2003 z XVII Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy (ICLS). Zasadniczy układ klasyfikacji zawodów i specjalności, kryteria klasyfikacyjne oraz system kodowy przyjęto zgodnie z Międzynarodowym Standardem ISCO-08.

Aktualizacja klasyfikacji została przygotowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej z wykorzystaniem ekspertyzy wykonanej w 2012 roku, obejmującej badanie zmian zachodzących na rynku pracy (w tym m.in. analizę ogłoszeń prasowych), analizę wniosków zgłaszanych do ministerstwa oraz analizę zgodności polskiej klasyfikacji ze standardem ISCO-08. Ostateczny kształt klasyfikacji zawodów i specjalności jest wynikiem trwającego przez ponad rok procesu uzgodnień międzyresortowych i konsultacji z partnerami społecznymi oraz innymi zainteresowanymi podmiotami.

Struktura klasyfikacji oparta jest na systemie pojęć, z których najważniejsze to: zawód, specjalność, umiejętności i kwalifikacje zawodowe. W związku z tym, iż pojęcie *zawodu* i *specjalności* zostało zdefiniowane we wstępie powyższej analizy, pozostało nam więc zdefiniować pojęcie umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych. Tak, więc *umiejętność* określono jako sprawdzoną możliwość

wykonywania odpowiedniej klasy zadań w ramach zawodu (specjalności), natomiast przez *kwalfikacje zawodowe* rozumiane są układy wiedzy i umiejętności wymagane do realizacji składowych zadań zawodowych.

Dla celów klasyfikacji istotne są dwa aspekty kwalifikacji: poziom i specjalizacja. Poziom kwalifikacji potraktowano jako funkcję kompleksowości i zakresu umiejętności (kompleksowość umiejętności traktując jak czynnik ważniejszy), wynikających ze złożoności oraz zakresu zadań i obowiązków. Specjalizację kwalifikacji zdefiniowano natomiast przez rodzaj koniecznej wiedzy czy umiejętność posługiwania się określonymi urządzeniami i narzędziami lub przez rodzaj stosowanych materiałów czy produkowanych wyrobów albo rodzaj świadczonych usług.

W klasyfikacji, podobnie jak w ISCO-08, uwzględniono cztery poziomy kwalifikacji, które zdefiniowano w odniesieniu do poziomów wykształcenia określonych w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych (ISCED 97). Nie oznacza to, że kwalifikacje można uzyskać tylko w ramach systemu szkolnego. Kwalifikacje mogą być i często są nabywane w ramach systemu kursowego lub poprzez praktykę. Decydującym czynnikiem dla określenia, jak dany zawód powinien być sklasyfikowany, są wymagane kwalifikacje niezbędnego wykonania zadań i obowiązków, a nie sposób, w jaki te kwalifikacje są osiągane.

Należy podkreślić, że klasyfikacja zawodów i specjalności jest narzędziem pozwalającym przede wszystkim na prowadzenie badań, analiz i prognoz dotyczących rynku pracy oraz badań nad przemianą struktury społecznej w Polsce i na świecie. Znajduje zastosowanie w prowadzeniu polityki zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, pośrednictwie pracy i poradnictwie zawodowym. Wykorzystywana jest do określenia i realizacji polityki kształcenia i szkolenia w zawodach, dając podstawę do planowania kierunków edukacji w formach szkolnych i pozaszkolnych.

Niniejsze opracowanie zostało oparte na Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 roku.

Oferty zatrudnienia zgłaszane do Powiatowego Urzędu Pracy stanowią tylko część zapotrzebowania pojawiającego się na rynku pracy. Pomimo podejmowanych działań skierowanych do Pracodawców, nie wszystkie wolne miejsca pracy trafiają do Urzędu. Pracodawcy często zgłaszają oferty mało atrakcyjne, trudne do zrealizowania.

Strukturę zgłaszanych ofert pracy do Powiatowego Urzędu Pracy w Górze obrazuje tabela 2.

Tabela 2. Oferty pracy zgłaszane do PUP w Górze według zawodów

Lp.	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert pracy zgłoszonych w 2013 roku	Liczba ofert pracy zgłoszonych w 2014 roku
1.	Technik prac biurowych – 411004	76	73
2.	Pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani 962990	17	232
3.	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle 932990	15	155
4.	Robotnik gospodarczy - 515303	70	80
5.	Sprzedawca – 522301	39	90
6.	Pomocniczy robotnik polowy – 921101	95	26

7.	Przedstawiciel handlowy – 332203	7	38
8.	Sprzątaczką biurową – 911207	22	15
9.	Szwaczka – 753303	49	4
10.	Ślusarz – 722204	14	12
11.	Agent ubezpieczeniowy – 332101	43	7
12.	Pomocniczy robotnik leśny – 921501	7	8
13.	Opiekunka dziecięca – 325905	6	9
14.	Robotnik budowlany – 931301	18	51
15.	Technik administracji – 334306	60	63
16.	Sortowacz surowców wtórnych 961201	2	24

Ogółem w 2013 roku do PUP w Górze wpłynęło 1147 ofert pracy, w tym samym okresie 2014 roku wpłynęło 1700 ofert, zanotowano więc wzrost zgłaszanych ofert pracy, tj. o 553 ofert, natomiast w porównaniu do analogicznego okresu roku 2012 liczba zgłoszonych ofert wzrosła o 722.

Najwięcej ofert pracy w 2014r. przeznaczonych było dla pozostałych pracowników przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowanych – 232 tj. 13,7% ogółu zgłoszonych w 2014 roku ofert pracy, dla pozostałych robotników przy pracach prostych w przemyśle – 155 tj. 9,1% ogółu ofert oraz dla sprzedawców – 90 ofert tj. 5,3% ogółu zgłoszonych ofert.

Są to najczęściej oferty pracy przeznaczone dla osób o najniższych kwalifikacjach posiadających wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne. Pomimo jednak, iż Urząd dysponował znaczną liczbą ofert dla osób bez

kwalifikacji zawodowych trzeba zaznaczyć, iż osoby te często posiadają przeciwwskazania do ciężkiej pracy, wymagającej wysiłku fizycznego.

Wzrosła liczba ofert przeznaczonych dla osób na stanowisko:

- robotnika gospodarczego – z 70 ofert w 2013r. do 80 ofert w 2014r.
- przedstawiciela handlowego – z 7 ofert w 2013r. do 38 w roku 2014,
- robotnika budowlanego – z 18 ofert w 2013r. do 51 ofert w roku 2014,
- sortowacza surowców wtórnych – z 2 ofert w 2013r. do 24 ofert w roku 2014

Spadła liczba ofert pracy przeznaczonych dla:

- pomocniczego robotnika polowego – z 95 ofert w 2013r. do 26 ofert w roku 2014
- agenta ubezpieczeniowego – z 43 ofert w 2013r. do 7 ofert w roku 2014,
- szwaczki – z 49 ofert w 2013r. do 4 ofert w roku 2014,

W rankingu zawodów generujących długotrwale bezrobocie w 2014 roku największym ryzykiem obarczone były następujące grupy zawodów:

- 1) Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewni,
- 2) Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- 3) Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie,
- 4) Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych,
- 5) Pomoce domowe i sprzątaczkę,
- 6) Sprzedawcy i pokrewni,
- 7) Kierowcy i operatorzy pojazdów,
- 8) Leśnicy i rybacy,
- 9) Pracownicy obsługi klienta,

- 10) Monterzy,
- 11) Rolnicy produkcji towarowej.

Na koniec grudnia 2014r. w ewidencji pozostawało 1.200 tj. 44,25% osób poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy.

W tym samym okresie 2013 roku długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych było 1.336 osób tj. 39,1% ogółu osób bezrobotnych w Powiecie Górowskim. Zauważyć należy, iż o 136 osób zmalała liczba osób bezrobotnych poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy.

Najniższy wskaźnik generowania długotrwałego bezrobocia występuje w grupie:

- 1) Sprzedawców ulicznych i pracowników świadczących usługi na ulicach,
- 2) Kierowników do spraw zarządzania i handlu,
- 3) Średniego personelu do spraw zdrowia,
- 4) Specjalistów nauk fizycznych, matematycznych i technicznych,
- 5) Specjalistów nauczania i wychowania,
- 6) Specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania,
- 7) Pracowników usług ochrony,
- 8) Techników informatyków,
- 9) Sekretarek, operatorów urządzeń biurowych i pokrewnych,
- 10) Ładowaczy nieczystości i innych pracowników przy pracach prostych,
- 11) Średniego personelu do spraw biznesu i administracji.

Wynika to z niewielkiej liczby osób zarejestrowanych we wspomnianych grupach zawodów.

Długi okres pozostawania bez pracy zmniejsza szansę ponownego zatrudnienia. Główną przyczyną takiego stanu jest dezaktualizacja posiadanych kwalifikacji, która powoduje konieczność doksztalcania bądź zmiany kwalifikacji. Długotrwałe bezrobocie powoduje także konsekwencje społeczno-ekonomiczne, wywołuje zniechęcenie i osłabienie motywacji w poszukiwaniu pracy.

ROZDZIAŁ III. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH W POWIECIE GÓROWSKIM

W celu przeprowadzenia analizy zawodów deficytowych i nadwyżkowych należy zdefiniować w/w pojęcia.

Przez *zawód deficytowy* rozumiemy zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Natomiast *zawód nadwyżkowy* to zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Do obliczenia nadwyżki (deficytu) N podaży siły roboczej w zawodzie k zastosowano wzór:

$$N_k = B_k - O_k$$

gdzie:

B to liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w danym okresie,

O to liczba zgłoszonych wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w zawodzie k w danym okresie.

Zawody deficytowe i nadwyżkowe określane są za pomocą **wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu)** w zawodzie k , do obliczenia którego zastosowano wzór:

$$W_k = \frac{O_k}{B_k}$$

gdzie:

W to wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) w zawodzie k ,

O to liczba zgłoszonych wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w zawodzie k w danym okresie,

B to liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w danym okresie.

Przyjmuje się, że:

- zawody o wskaźniku $W > 1,1$ to **zawody deficytowe**,
- zawody o wskaźniku mieszczącym się w przedziale $0,9 \leq W \leq 1,1$ to **zawody zrównoważone**,
- zawody o wskaźniku $W < 0,9$ to **zawody nadwyżkowe**.

3.1 Zawody deficytowe

Na terenie Powiatu Górowskiego do najbardziej **deficytowych zawodów** zaliczyć należy (analiza dużych grup zawodów):

- robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie – w ramach tej grupy najbardziej deficytowe okazały się specjalności:
 - pomocniczy robotnik polowy
 - pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt
 - pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni
 - pomocniczy robotnik leśny
- ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych, specjalności:
 - ładowacz nieczystości stałych
 - sortowacz surowców wtórnych
 - robotnik placowy
 - zamiatacz
- średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny, specjalności:
 - sekretarka notarialna
 - asystent osoby niepełnosprawnej
 - opiekun w domu pomocy społecznej
 - opiekunka środowiskowa
 - pracownik socjalny

- menadżer imprez sportowych
- fotograf
- dekorator wnętrz
- florysta
- plastyk
- bibliotekarz
- szef kuchni
- robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie, specjalności:
 - grabarz
 - kopacz
 - meliorant
 - robotnik drogowy
 - robotnik budowlany
 - pakowacz
 - konserwator części
 - pomoc krawiecka
 - pomocnik ciastkarza
 - pomocnik lakiernika
 - pomocnik mechanika
 - pomocnik mleczarski
 - pomocnik piekarza
 - robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym
 - sortowacz
 - robotnik magazynowy
 - pracownik rozkładający towar na półkach
- pozostali pracownicy obsługi biura, specjalności:
 - pomocnik biblioteczny
 - ekspedient pocztowy

- kurier
- listonosz
- archiwista dokumentów elektronicznych
- technik archiwista
- pracownik do spraw osobowych
- pracownik do spraw socjalnych
- pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki - deficytowy zawód w tej grupie to:
 - pomoc kuchenna
 - pracownik przygotowujący posiłki typu Fast food
- kierownicy do spraw zarządzania i handlu, specjalności:
 - główny księgowy
 - kierownik działu sprzedaży
- sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni - deficytowy zawód w tej grupie to:
 - administrator nieruchomości
 - pracownik kancelaryjny
 - technik prac biurowych
 - sekretarka
 - maszynistka
 - operator wprowadzania danych
- pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej, specjalności:
 - asystent do spraw księgowości
 - fakturzysta
 - technik rachunkowości
 - magazynier

- pracownicy opieki osobistej i pokrewni - najbardziej deficytowymi zawodami w tej grupie są:
 - opiekun dzieci na przejściach dla pieszych
 - opiekunka dziecięca domowa
 - asystent nauczyciela przedszkola
 - opiekunka domowa
 - pomoc dentystyczna
 - pomoc apteczna

3.2 Zawody nadwyżkowe

Do **zawodów nadwyżkowych** w dużej grupie zawodów należą:

- pomoce domowe i sprzątaczkki, specjalności:
 - pokojowa
 - pomoc laboratoryjna
 - salowa
 - sprzątaczkka biurowa
 - sprzątaczk pojazdów
 - czyściciel pojazdów
 - operator myjni
- leśnicy i rybacy, specjalności:
 - drwal/pilarz drzew
 - robotnik leśny
- operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych, specjalności:
 - operator koparki
 - operator ładowarki
 - operator koparko – ładowarki

- operator maszyny rozlewniczej
- operator maszyn tkackich
- operator maszyn do szycia
- pracownicy usług osobistych, specjalności:
 - kucharz
 - kucharz małej gastronomii
 - kelner
 - barman
 - fryzjer
 - kosmetyczka
 - pracownik solarium
 - robotnik gospodarczy
- kierowcy i operatorzy pojazdów, specjalności:
 - kierowca samochodu dostawczego
 - kierowca autobusu
 - kierowca samochodu ciężarowego
 - kierowca ciągnika rolniczego
- pracownicy obsługi klienta, specjalności:
 - rejestratorka medyczna
 - technik hotelarstwa
- robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni, specjalności:
 - spawacz metodą MAG, MIG, TIG
 - blacharz budowlany
 - blacharz samochodowy
 - ślusarz
 - frezer
 - tokarz w metalu
 - mechanik autobusów

- mechanik pojazdów samochodowych
- mechanik samochodów osobowych
- mechanik samochodów ciężarowych
- mechanik maszyn rolniczych
- robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków), specjalności:
 - konserwator budynków
 - murarz
 - zdun
 - kamieniarz
 - betoniarz
 - zbrojarz
 - cieśla
 - brukarz
 - dekarz
 - glazurnik
 - posadzkarz
 - tynkarz
 - hydraulik
 - monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody
 - malarz – tapeciarz
 - malarz budowlany
 - szpachlarz
 - lakiernik
 - lakiernik samochodowy
- sprzedawcy i pokrewni, specjalności:
 - sprzedawca na targowisku
 - bukieciarz
 - doradca klienta

- sprzedawca na telefon
 - telemarketer
 - sprzedawca w stacji paliw
 - hostessa
- technicy informatycy, specjalności:
 - konserwator systemów komputerowych i sieci
 - technik informatyk
 - operator sprzętu komputerowego

Monitoring zawodów w obecnej postaci jest niewystarczający dla precyzyjnego określenia zawodów nadwyżkowych i deficytowych. Ograniczając się do statystyki pozostawiamy na uboczu szeroki temat jakości zasobów ludzkich, doświadczeń w wielu zawodach, mobilności, gotowości do zmiany. Orzekamy o zawodach znając jedynie tę część strony popytowej rynku pracy, którą obsługuje PUP (jak wykazały doświadczenia urzędy pracy nie dysponują całością ofert zatrudnienia dostępnych na rynku; dotyczy to zwłaszcza zatrudnienia osób z grupy specjalistów, gdzie główne kanały rekrutacji to prywatne firmy pośrednictwa pracy, ogłoszenia w prasie czy Internecie). Nie bierzemy pod uwagę szarej strefy, która stanowi element zakłócający naszą wiedzę o rynku pracy. Wyłączamy problem migracji zarobkowej i związany z tym udział w bezrobociu rejestrowanym osób zainteresowanych jedynie uzyskaniem ubezpieczenia zdrowotnego. Schodząc na najniższy szczebel klasyfikacji, czyli rozpatrując konkretne zawody i profesje, nie uwzględniamy podobieństwa kwalifikacyjnego niektórych z nich a także faktu, iż do wykonywania pewnych prac nie potrzebne są żadne kwalifikacje – czy w tym kontekście można mówić o deficytowym charakterze zawodu „robotnik gospodarczy”, który z powodzeniem może wykonywać osoba o nadwyżkowym zawodzie np. „ślusarz”? Nie przyglądamy się bliżej wymaganiom stawianym

w ofertach pracy, gdzie obok wskazania zawodu często wymienia się konieczność posiadania specjalnych uprawnień czy dodatkowych kwalifikacji. Posługując się wskaźnikami nadwyżki i deficytu ujmujemy dynamiczny charakter rynku pracy (napływ bezrobotnych), a pomijamy stronę statyczną (liczbę zarejestrowanych na koniec okresu sprawozdawczego, która pokazuje nam zmiany w liczbie bezrobotnych w zawodach nadwyżkowych i deficytowych). Niewiele wiemy również o kierunkach odpływu z bezrobocia rozpatrywanego wg struktury zawodowej, a zwłaszcza o relacji pomiędzy zawodem bezrobotnego podejmującego pracę a zawodem zgłoszonym w ofercie pracy. Takich zastrzeżeń wobec metodologii prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych można znaleźć więcej, jej zmiana wydaje się być koniecznością, a pierwszym krokiem może być wypracowanie metody łącznej analizy kilku wskaźników (wielkości bezrobocia, napływu, szansy uzyskania oferty, wskaźnika długotrwałego bezrobocia, wskaźnika nadwyżki/deficytu, itp.) i alternatywnych źródeł informacji (np. badania jakościowe rynku pracy wśród pośredników pracy PUP) przy określaniu zbliżonego do rzeczywistości rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

WNIOSKI

Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

* Zawodami generującymi największe bezrobocie jest sprzedawca oraz ślusarz – tendencja ta utrzymuje się od wielu lat. Zarejestrowani ślusarze są to zwykle osoby w starszym wieku, które często nie przechodzą pozytywnie badań lekarskich. Często też pracodawcy zgłaszając ofertę pracy na w/w stanowisko żądają aby potencjalny kandydat do pracy posiadał umiejętność np. spawania udokumentowaną odpowiednimi dokumentami. Jeśli chodzi o sprzedawców, to dla tej grupy osób wpływają wyłącznie oferty pracy do sklepów spożywczych lub hipermarketów, dot. zwykle pracy w systemie dwuzmianowym, często z pracą w soboty i niedziele. Cechą charakterystyczną tych ofert jest fakt, iż w głównej mierze zgłaszane są przez tych samych pracodawców. Świadczy to o dużej rotacji pracowników w handlu, umowy o pracę zawierane są na krótki okres czasu, i oczywiście proponowane przez pracodawców wynagrodzenie to najczęściej minimalna kwota. Odrębny problem jednak stanowią tu - motywacja i chęci do podjęcia pracy w zawodzie sprzedawcy. Grupa zawodowa sprzedawców to w głównej mierze są kobiety, które rezygnują z podjęcia pracy w zawodzie wyuczonym lub zgodnie z posiadanym wykształceniem ze względu na deklarowaną konieczność sprawowania opieki nad dziećmi.

Jednakże sprzedawcy posiadający wykształcenie min. zawodowe, praktykę handlu, znajomość obsługi kasy fiskalnej oraz minimum sanitarne mają w dalszym ciągu największe szanse na podjęcie pracy w sklepach spożywczych oraz w hipermarketach, pod warunkiem chęci podjęcia pracy w tym zawodzie.

* W rankingu zawodów generujących długotrwałe bezrobocie największym ryzykiem obarczony jest: średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury, specjaliści do spraw technologii informacyjno-

komunikacyjnych, robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie.

* Najniższy wskaźnik generowania długotrwałego bezrobocia występuje w grupie: sprzedawców ulicznych i pracowników świadczących usługi na ulicach, kierowników do spraw zarządzania i handlu, średniego personelu do spraw zdrowia.

* Do najbardziej deficytowych specjalności należą: pomocniczy robotnik polowy, pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt, pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni, ładowacz nieczystości stałych, sortowacz surowców wtórnych, kopacz, meliorant, robotnik drogowy, robotnik budowlany.

* Do zawodów nadwyżkowych według specjalności należą: pomoc laboratoryjna, salowa, sprzątaczką biurowa, robotnik leśny, kucharz, barman, kelner, robotnik gospodarczy, kierowca samochodu ciężarowego, spawacz, ślusarz, murarz, sprzedawca, lakiernik, bukieciarz.

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że lokalny rynek pracy charakteryzuje się dużym udziałem zawodów nadwyżkowych w strukturze bezrobocia Powiatu Górowskiego.

Rynek pracy jest miejscem konfrontacji podaży i popytu na pracę, na którym z jednej strony znajdują się poszukujący pracy i ich oferty, a z drugiej strony przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy i poszukujący siły roboczej. Każdy rynek ma określoną strukturę. Strukturę tę tworzą kupujący i sprzedający, którzy mogą być partnerami równorzędnymi lub też narzucać sobie nawzajem różne warunki, zależnie od "siły", jaką dysponują. Przedmiotem transakcji dokonywanych pomiędzy kupującym i sprzedającym są dobra i usługi czy tytuły prawne.

Od strony popytu rynek pracy odzwierciedla sposób podejmowanych przez ludzi decyzji dotyczących zakupu usług i towarów. Natomiast od strony podaży odzwierciedla decyzje producentów na temat: co produkować, jak produkować i w jakiej ilości.

Rynek pracy jest bardzo ważny, gdyż pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi. Ludzie pracują zawodowo przede wszystkim dlatego, gdyż potrzebne im są środki do zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych, a podaż pracy spowodowana jest popytem na dobra i usługi konsumpcyjne.

Popyt na pracę zgłaszają firmy produkujące na rynek dobra i usługi. Celem ich działalności jest maksymalizacja zysku i dlatego wybierają one taką wielkość produkcji, która umożliwi osiągnięcie tego celu. Ale aby produkować, firmy muszą zapewnić czynniki wytwórcze - pracę.

Polityka państwa może również wpływać na funkcjonowanie rynku pracy oddziałując zarówno na stronę podaży, jak i na stronę popytu.

Podstawową funkcją rynku pracy jest dążenie do równoważenia podaży i popytu. Na rynku pracy może wystąpić równowaga pomiędzy tymi dwoma elementami, a taki stan określa się jako stanem pełnego zatrudnienia. Rynek pracy może się charakteryzować także brakiem równowagi pomiędzy podażą a popytem na pracę, który objawia się w postaci nadwyżki siły roboczej (bezrobocie) lub niedoboru rąk do pracy.

Obserwuje się wysoki poziom bezrobotnych z zawodami nieadekwatnymi do potrzeb lokalnego rynku pracy, co sygnalizuje potrzebę wielokierunkowych działań w sferze gospodarki oraz edukacji.

System szkolnictwa ponadgimnazjalnego nie dysponuje informacjami o bieżącym i perspektywicznym zapotrzebowaniu na zawody i specjalności przez co instytucje rynku pracy, edukacyjne oraz szkoleniowe nie są w stanie w stopniu zadawalającym realizować swych zadań tj. kształcić w takich zawodach i kierować bezrobotnych na takie szkolenia, po których będą mieli szansę zatrudnienia. W konsekwencji system edukacyjny często kształci

w zawodach i specjalnościach, na które nie ma zapotrzebowania na rynku pracy, przyczyniając się do wzrostu bezrobocia. Osiągnięcie realnego zmniejszenia poziomu bezrobocia wśród ludzi młodych jest możliwe tylko poprzez stworzenie zintegrowanego systemu pozyskiwania i rozpowszechniania informacji dotyczącej zawodów nadwyżkowych i deficytowych oraz próba jego przełożenia na system edukacyjny.

Każdego roku szkoły wprowadzają na rynek pracy rzeszę absolwentów. Nie wszystkim jednak udaje się znaleźć miejsce pracy. W sytuacji braku zatrudnienia rejestrują się w Powiatowym Urzędzie Pracy. Sporządzony ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie Górowskim pomoże dostosować profile kształcenia do potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy.

Wdrożenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwala w szczególności na:

- określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy,
- stworzenie bazy informacyjnej dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- określenie odpowiednich kierunków szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń,
- bieżącą korektę poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego (dotyczy władz oświatowych oraz dyrekcji szkół),
- usprawnienie poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- usprawnienie pośrednictwa pracy poprzez uzyskanie informacji o planowanych ofertach pracy na rok przyszły oraz przewidywanej liczbie absolwentów według zawodów,

- ułatwienie realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.